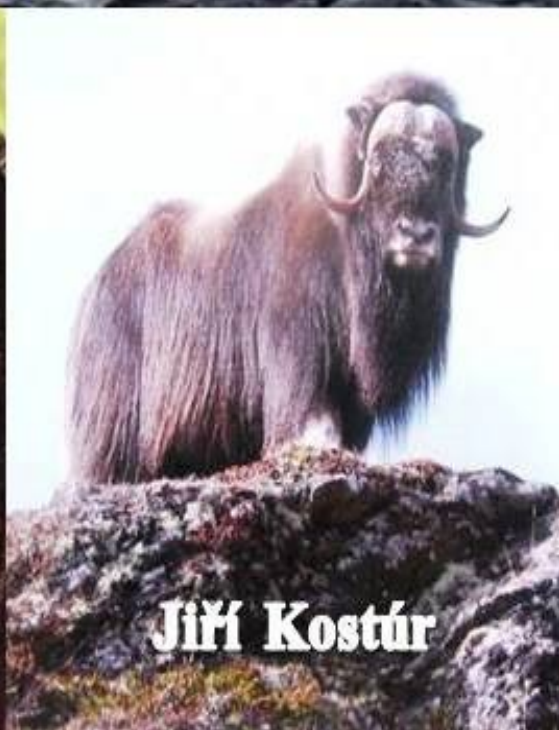

Skandinávské kavalkády

Jiří Kostůr

Skandinávské kavalkády

Jiří Kostúr

Nakladatelství Jiří Kostúr (jiri.kostur@seznam.cz)

© Jiří Kostúr, 2022

Fotografie: Jiří Kostúr

ISBN: 978-80-88139-39-3 (PDF)

ISBN: 978-80-88139-40-9(EPUB)

ISBN: 978-80-88139-41-6(MOBI)

Bibliografie Jiřího Kostůra (1942):

Roční doby (přírodní lyrika), Severočeské nakladatelství, 1973.

Satori v Praze (autobiografické povídky), Pragma, 1993, rozebráno.

Lesní hovory (přírodní lyrika), Torst, 2000, rozebráno.

Toulavý kopyta (cestopis o putování s koněm po Šumavě a Vysočině, vlastní vydání, 2006.

Vidět sekvoje, a zemřít...(cestopis z amerického Jihozápadu), Ak-cent, 2008.

Baráky – souostroví svobody (se spoluautorem Františkem Stárkem Čuňasem kniha rozhovorů s aktéry undergroundových komun z komunistické doby), Pulchra, 2010, rozebráno.

Je zastoupen v Antologii české poezie I. díl (1966-2006), Dybbuk, 2009 a v antologii Chlévská lyrika (aneb zvířata nám odcházejí ze života), Sursum, 2010.

Časopis Revolver revui č. 83, 2011 otiskl kratší výběr ze sbírky **milostné poezie Stařec a láska**.

*V literární revui Pandora č. 24, 2012 vyšla ukázka z připravované knihy **Dobry praskač Švejek**, která vychází ze svazků StB, které byly na Jiřího Kostůra vedeny jako na ne-přátelskou osobu a s nimiž se seznámil teprve po 23 letech, vlastní vydání, 2013. Tištěná kniha je už rozebrána a na jaře roku 2015 vyšla jako e-kniha.*

Tančící derviš (cestopis o Turecku), e-kniha 2015.

Island-země v zrodu (cestopis o putování Islandem), e-kniha 2015.

Stařec a láska (troufalý milostný deník), milostná lyrika, e-kniha 2015.

Union Jack (cestopis o Anglii, Walesu, Skotsku a Irsku), e-kniha 2016.

Tři hároši v Pobaltí (cestopis o Litvě, Lotyšsku a Estonsku), e-kniha 2016.

Toulky Bosnou, Albánií a Řeckem (cestopis), e-kniha 2016.

Tři hároši na Sicílii (cestopis o Itálii), e-kniha 2017.

Tři hároši v Podněstří (cestopis o Rumunsku, Moldávii a Podněsterské Moldavské Republice), e-kniha 2017.

Ještě Evropou – Zámky na Loire, Bretaň, Amsterdam, Hamburg, Skandinávie (cestopis), e-kniha 2017.

Povídky ze zadní kapsy – soubor povídek, e-kniha 2017

Drž ten volant oběma rukama – (cestopis o Korsice a Sardinii), e-kniha 2018.

Křížem krážem Zakavkazskem – *(cestopis o Gruzii, Arménii a Náhorním Karabachu), e-kniha 2019.*

Dva kretění na Krétě – *Kosovo, Severní Makedonie, Řecko a Kréta, (cestopis), e-kniha 2020.*

Kratochvíle s koronavirem v Itálii – *(cestopis), e-kniha 2021.*

OBSAH:

Úvodem

I. část - 2002

20. srpna

21. srpna

22. srpna

23. srpna

24. srpna

25. srpna

26. srpna

27. srpna

28. srpna

29. srpna

30. srpna

31. srpna

1. září

2. září

3. září

4. září

5. září

6. září

7. září

8. září

9. září

10. září

11. září

12. září

13. září

14. září

15. září

16. zář

17. září

18. září

19. září

20. září

21. září

22. září

23. září

II. část - 2022

Prolog

16. května

17. května

18. května

19. května

20. května

21. května

22. května

23. května

24. května

25. května

26. května

27. května

28. května

29. května

30. května

31. května

1. června

2. června

3. června

4. června

5. června

6. června

Epilog

Úvodem:

V Skandinávii jsem byl poprvé na podzim roku 2002, kdy jsem projel celé Norsko až na mys Nordkapp. Vracel jsem se přes kousek Finska a pak přes celé Švédsko až do jeho nejjižnějšího města Trelleborgu, kde jsem se přeplavil trajektem do Německa a vrátil se nazpátek do Čech. Tehdy před cestou na sever Evropy mě vůbec nenapadlo, že bych o svém cestování něco psal. Dokonce jsem si s sebou nevzal ani foťák, pravda, starý krám na kinofilm, protože jsem si říkal, že mi explorérský trip zůstane na celý život v paměti. Zaznamenával jsem si proto zkraje jen stručné poznámky, ovšem zážitky ze skandinávské přírody: hory, ledovce, zvířata atd. byly tak silné, že jsem se víc a víc rozepsal, že jsem po návratu skutečně sepsal cestopis. Nabídl jsem ho vydavatelství Olympia, které mělo malou cestopisnou edici bez fotografií a málem u nich vyšel. V druhém výběrovém kole mě ale předběhl cestopis o Islandu. Jinam jsem ho už nenabízel, protože bez fotek se cestopis těžko udává, takže zůstal ležet dvacet let v šuplíku.

V letošním roce 2022 jsem realizoval druhou skandinávskou kavalkádu, samozřejmě už s fotoaparátem, teď digitálním. Vyrázil jsem pro změnu nyní už v polovině května, abych viděl kvěst tundru. Před těmi dvaceti lety jsem obžersky „sklízел“ její plody, především haldu brusinek a v tajze sbíral na neuvěřitelných „plantážích“ křemenáče. Hlavním zájmem mojí expedice po dvaceti letech bylo především zkontrolovat, kam až ustoupily ledovcové splazy Nigardsbreen, ten se nachází v středním Norsku a stéká z ledovce Jostedalsbreen, a splaz Osterdalsisen z ledovce Svartisen, jenž je u polárního kruhu. Ale ještě větším cílem bylo spatřit exotickou arktickou zvířenu: pižmony severní, o nichž jsem před dvaceti lety nevěděl, že se vyskytují v norském národním parku Dovre fjell. Myslel jsem – losy a řadu sobů jsem viděl při první kavalkádě, dokonce jsem natrefil i na tetřevy – že prehistoričtí *Ovibos moshatos* se nacházejí jen v Grónsku, na ostrovech severní Kanady a na Aljašce. A teď byla možnost svou neznalost napravit. Pochopitelně jsem nezůstal jen u zvířat, lesů a hor, to nakonec ani úplně nešlo, v květnu je ve Skandinávii ještě spousta sněhu, tak jsem mimo muzeí lodi Fram, balsového voru Kon-Tiki a rákosového člunu RA II na

poloostrově Bygdøy u Oslo, které jsem si šoupnul znovu, si přidal objet jižní pobřeží Norska s jeho vikingskými památkami atp. S foťákem jsem si zařadil i na kulturních záležitostech jako jsou dřevěné kostely, válečné muzeum v Narviku a i laponské muzeum ve švédském Jokkmokku, kde jsem už před dvaceti roky také byl, jenže bez foťáku.

Druhou kavalkádu jsem na nejsevernější mys Evropy Nordkapp (není nejsevernější, jsou ještě severnější mysy) už nesměřoval. Finanční prostředky to neumožňovaly, průměrná cena benzínu natural 95 v Norsku, když jsem vyjížděl, byla kolem 56 Kč, ovšem nyní přes 60 Kč. Navíc jsem tam už byl a mimo pobřežních skal tam nic zvláštního není, pokud teda nezapočítám peněžní pátku 135 Nk za průjezd podmořského tunelu na ostrov Magerøya, kde se Nordkapp nachází, a i dalších nehorázných 180 norských korun za vstup na mys, což může být nyní ještě určitě víc. Přičemž v Norsku je na dálnicích a silnicích I. třídy spousta mýtných bran, kde se sice hned neplatí, ale někdy v září nebo říjnu očekávám od firmy Euro Parking Collection, která mýtné brány provozuje, pěkně mastný účet, který se naštěstí může zaplatit v měně státu, odkud účastník norského silničního provozu pochází. Ve Švédsku jsou dálnice stále nezaplatněné. Za první kavalkády se v Norsku ještě také neplatilo.

V zemi tří korunek ale mohlo moje cestování nyní skončit málem velkým zdravotním malérem. Druhý den po přejezdu z Norska jsem si v lese při pádu natrhnul achilovku. Že ji mám natrženou, na to se přišlo až v Česku, švédskou severní Lapponii, střed a jih země jsem prokulhal během osmi dnů. Kdybych si achilovku na levé noze přetrhnul úplně, tak jsem se musel plazit lesem k hlavní silnici přes šest kilometrů jako Meresjev. K tomu naštěstí nedošlo, mohl jsem i přes zdravotní handicap vidět prakticky skoro všechny zajímavosti, co jsem měl ve Švédsku naplánované. Víc k tomu nebudu dodávat, podrobnosti a další problémy jsou pojednány v cestopisu.

Aby první kavalkáda před 20 lety nebyla bez žádné fotodokumentace, tak jsem mimo několika svých fotek z druhé kavalkády přidal i vypůjčené free fotografie z internetu, především z Wikimedia Commons.

I. část

2002

20. srpna

Zavřel jsem za sebou bránu a naposled skoukl nově nabílenou fasádu s bleděmodrým zdobením. Vyhrál jsem si s ní s mojí dcerou Rút přes čtrnáct dní. Na štít statečku z roku 1848 a předtím i veškerou fasádu obytné části a hospodářských budov jsem měl čas teprve jako předčasný důchodce. Včera jsem konečně stáhl montérky zacákané vápnem a teď na mě čeká před barákem Jimny, tmavozelený off road firmy Suzuki, aby mě vyvezl na „malý“ výlet: procestovat celou Skandinávii.

U NÁS DOMA | Českokrumlovsko

poznáte místo, kde jsme fotili?

KTERÁ OBEC JE NA SNÍMKU?

HÁDANKA PRO ČTENÁŘE. Znáte místo na fotografii? Napište na e-mailovou adresu reporter.ceskokrumlovsky@denik.cz a počkejte do příštího úterý, kdy vyhlásíme nejen odpověď, ale také jména všech čtenářů se správným tipem. Foto: Karel Bravský

355. kolo: Barevný dům na návsi

A) Nová Ves B) Chmelná C) Stupná

Jimny

V roce 1995 jsem se už v severních končinách pohyboval. Bylo to na severoamerickém kontinentu, kde jsem díky českému emigrantovi z Kanady zavítal až do Inuviku, nejsevernějšího města Northwest Territories v deltě řeky Mackenzi. Když jsem si vyzvedl loni zkraje zimy po pětiletém čekání šek amerického dědictví, bylo jasné, kterým směrem zaměřím cestovatelský plán. Tropický jih mě nelákal, horko se skoro 100% vlhkostí v džungli není zrovna moje parketa. Proto jsem si vybral pro norské hory, fjordy, tundru, švédské lesy až podzimní čas. Končí turistická sezóna a severní léto provázejí také 30 stupňová vedra. Island, zemi v zrodu, bych měl stihnout ještě před nástupem ledových vichrů z Arktidy.

Příjezd na konec Dempster Highway, která protíná území Yukon Teritorry až do města Inuviku u Beaufortova moře v Northwest Teritorry

Českem jsem profrčel prakticky bez zastávek. Z předhůří Šumavy, kde bydlím v malé vesnici pod Kletí, jsem to pral přes České Budějovice a trochu mě zdržely objíždky kvůli následkům povodní. V Plané nad Lužnicí byly ještě vidět stopy bahna na domech, kam řeka dosahovala. Zcelené lány bývalých komunistických polí, narovnané toky řek jako podle pravítka a smrkové monokultury na horách se na krajině pěkně podepisují.

Zatopenou Prahu jsem objel přes Bráník. Vltava byla opět pokleslá ve svém korytě. Na předměstí k ruzyňskému letišti jsem nakoukl do dvou prodejen autopotřeb, abych se vybavil sněhovými řetězy. Na konci léta nebyly ještě na skladě a tak jsem ušetřil šest tisíc. Naproti v hospodě nad gulášem jsem se rozhodl na řetězy kašlat, nějak to na Nordkapp, nejsevernější mys Evropy, s japonským off-roadem zvládnou. Věděl jsem, že v důsledku Golského proudu jsou tam jiné podmínky než na severu Kanady, kde Beaufortovo moře zamrzá už na začátku září.

Severními Čechami jsem se vyhoupl nad Chomutovem přes hraniční přechod na Hoře sv. Sebestiána. Původně jsem to chtěl vzít přes Cínovec, jenže ten byl pro povodňovou situaci uzavřen. Povodňová vlna na Labi postupovala magdeburskou oblastí, takže jsem se rozhodl dostat se za Labe u Hamburgu. Musel jsem zátoku předjet, aby mě neodřízla od přejezdu do Dánska. Na českém území jsem ještě zaznamenal neodmyslitelnou atrakci sádrových trpaslíků a „silničních“ slečen a po krátké pasové proceduře jsem klesal autákem bukovými stráněmi k bývalému východoněmeckému Chemnitzu.

Kolem desáté večer jsem to zapísl na polní cestě asi deset kilometrů za Halle. Odbočil jsem z dálnice a u první vesnice jsem hledal místo na přespání. Měl jsem v rukách a osezeném zadku jízdu přes 500 km, to pro dnešek stačilo. Rozložil jsem na straně spolujezdce sedadla do lůžkové úpravy a liboval si, že se jejich složením budu zabývat až po návratu do Česka. Jsem zas na cestě!

21. srpna

Probudil jsem se, když slunce bylo už dost vysoko nad obzorem. V noci asi kolem jedenácté přešel po nedalekém návrší hučící kombajn. Naštěstí noční sklizení úrody netrvalo dlouho. Červená a bílá světla ve tmě vzbuzovala představu hlomozícího tajemného

přízraku.

Se snídání jsem se nepáral. Místo vaření čaje mi stačila studená šťáva a dva krajíce namazané taveným sýrem. Musel jsem se vrátit do Halle a zajet do centra vyměnit dolary za eura, abych mohl koupit benzín. Po nějaké prohlídce městských pamětihodností jsem netoužil, cestovatelský pocit budu mít, až potkám prvního losa nebo se budu škrábat někde v norských horách. Navíc mě tlačilo postupující vzedmuté Labe.

V Halle jsem se zdržel přeci jen o něco déle, než jsem předpokládal. Když jsem konečně našel místo na zaparkování, musel jsem se trmáčet po několika bankách, jelikož mi nechtěly vyměnit stodolarovou bankovku. Pouliční směnárna se v Halle nenachází. Nakonec jsem si vzpomněl, že mám několik padesátidolarovek, tak jsem dvě nakonec udal. Na mou lámanou angličtinu, proč stovky neberou, mi nedala úřednice banky žádnou kloudnou odpověď. V Česku jsem se potom dozvěděl, že je to údajně kvůli padělkům z Iráku, neboť Američané prý prodali Saddámu Husajnovi zastaralou dolarovou tiskárnu. To ale považuji za blbost, neboť ve Skandinávii jsem neměl s výměnou žádné problémy.

Hnal jsem to stotřicítkou a dálniční most přes Labe u Hamburгу jsem přejel kolem 2 hod. Z vysokého obloukového profilu mostního tělesa nebylo kvůli betonovému hrazení na vodu prakticky vidět. Takže jsem nevěděl, jestli povodňová vlna sem už dorazila. Byl jsem rád, že jsem na druhém břehu a proslulá námořní čtvrť největšího německého přístavu mě nevzrušovala. Při čerpání benzínu jsem si předtím koupil k obědu obloženou baketu a tak jsem mohl švihat 150 km k hranici do Dánska bez porušení.

Za Flenesburgem bylo pár kilometrů Dánsko. Hranici jsem projel bez zastavení, neboť jsem se nacházel v Evropské unii. Kromě třepotající se červené vlajky s bílým křížem změnu státu avizovala dálniční rychlost: 110 km. Nedaleko také byla benzínová pumpa s nápisem Change. Směnil jsem tam dolary bez problému, z chladicí skříně si koupil dvě pilsy Carlsbergu na oslavu Dánského království. S plnou nádrží jsem opustil brzy dálnici, a protože byly teprve 4. hod. a na bezoblačné modré obloze pořád vydatně sálalo slunce, vyrazil jsem podél velké zátoky Lille Baelt.

U městečka Aabenraa se skutečně objevila mořská hladina. Představoval jsem si lepší místo, jenže to bych si musel zajet víc ze směru. Zaparkoval jsem hned u moře na plácku za písčitou pěšinou a

ty vzdálené budovy tepelné elektrárny, na druhé straně pobřeží, jsem si odmyslel. Moře tu bylo čisté, nevysoké vlny pleskaly o kamenitý břeh a opodál se ponořovali dva výrostci se šnorchlem. Několik racků zdobilo skalnatý výčnělek.

Voda v Baltu byla prohrátá, koupel mě příjemně osvěžila. V sousedství se nacházela dřevěná lavička, kde jsem povečeřel pálivou klobásu ještě z Česka. Mohl jsem si to dovolit, protože tepelně izolovaná přepravka na jídlo udržela plechovku s pivem studenou. Při cigaretě jsem pak studoval mapu ve tvaru skládačky, kterou, když rozložím, tak se s ní zakryje velký kuchyňský stůl. Je v měřítku 1:800 000 a jedna strana plochy zabírá půlku celé Skandinávie. Jsou na ní zakresleny i všechny šterkové silničky a pěšiny v odlehlých oblastech.

Záliv Lille Baelt je několik desítek kilometrů rozlehlý. Protože jsem ho nechtěl přejíždět trajektem, musel jsem ho celý objet, abych za Koldingem odbočil na Odense a dál pak na Kodaň. Podél moře se nedalo jet, tak jsem to aspoň šněroval silnicí nižší třídy venkovskou krajinou.

Dánský venkov je stále malebný jako na kresbách Karla Čapka z jeho knížky „Cesta na sever“. Roztroušené zemědělské usedlosti jsou v placaté krajině pořád dřevěné, obklopené skupinami starých listnáčů. Některá hospodářská stavení mají střechy pokryté tlustou vrstvou slaměných došků. Všude kolem zelené pastviny, kde se stíídavě pasou krávy a koně. Větrné mlýny ovšem nahradily vysoké stožáry větrných elektráren s obřími listy pomalu se točících vrtulí.

Za širokým průlivem Store Baelt leží velký ostrov s hlavním městem Dánska. Věděl jsem, že průliv je překlenutý dlouhým mostem, jenže skutečnost překonala moje očekávání. Napřed jsem ale musel zaplatit mýtné v budce turniketu a zalovit ve šrajtofli pro dolary, jelikož jsem už neměl tolik dánských korun. Chlapík za okénkem řekl: „O. K.“, klepl do klávesnice počítače na směnný kurs a prostrčil ruku se zbylými penězi a lístkem pro vjezd na most. Ten jsem vstrčil do strojku, který s cvaknutím hned zvedl závoru před autem. Odmávl jsem Dánovi pozdrav a vyrazil k neviditelným břehům Sjaellandu.

Most je dlouhý dvacet kilometrů. Už se šerilo, moře mělo tmavou barvu a špice vln ho šperkovaly bílým krajkovým. Když mi zmizela za zády první rozsvícená světla městečka Nyborgu a v protisměru nic nejelo, připadal jsem si v nekončící rozloze vodní

hladiny jako osamělý mořeplavec. Kuriózní byla skutečnost, že ne ve člunu, ale s autem jedu po moři. S protějšními rozsvícenými reflektory sice kouzlo zážitku nezmizelo, ale zajímavá byla i technická stránka této mořské stavby. Jak se zakotvovaly v mořském dně mostní pilíře? Kolik tun železa a betonu padlo na tu dvacetikilometrovou vzdálenost? A co to dělá s autáky, když se žene z Atlantiku bouře?

Na noc jsem zaparkoval u přímořského městečka Køge, odkud je to do København, tedy Kodaně, 30 km. Bylo zas kolem desáté a měl jsem kliku, že jsem odbočil zrovna v místě, kde nachází přírodní rezervace. K moři se nedalo úplně zajet, ale z travnatého parkoviště, kam jsem se s autem umístil, to nebylo daleko.

Šel jsem si před spaním protáhnout kosti obhlídkou rezervace. Baterkou jsem si posvítil na informační tabuli a zjistil, že pobřeží zátoky Køge Bukt tvoří písčité pláže s dunami a za nimi se táhne dlouhý pás rákosin s bludištěm vodních kanálů. Nachází se tu velké množství ptáků jako divoké husy, kolpíci, řada druhů kachen atd. Popošel jsem po pěšině k prkennému můstku, který umožňuje přejít kanál obrostlý vysokým rákosím. Rozsvítil jsem na vodu baterku, jejíž svítivost má dosáhnout až do vzdálenosti jednoho kilometru. Kanál se ztrácel v rákosí o hodně blíž a na vodě se nic nehnulo. Pak se přeci jen ozval pleskot křídel o hladinu. Ptáka jsem ale neviděl.

Zhasl jsem baterku a vydal se nazpátek, abych v rákosí nerušil noční klid. Pod hvězdnatou oblohou jsem si uvědomil, co je dneska za den. Před čtyřiařiceti lety v tuhle dobu jsem slyšel v jedné podkrušnohorské vesnici pod okny rachot od pásů tanků...

22. srpna

Po snídani jsem vyrazil do prosluněného jitra vyzbrojen zavěšeným dalekohledem na krku. Nedaleká budova informačního střediska byla zavřená, ale toalety ne. Vykonal jsem to, co musí i císař pán, a zjistil, že toaletní roli jsem bral s sebou zbytečně. Jako všude na silničních odpočívadlech v Evropě. Vyjma tedy teprve kandidátského Česka.

Dřevěný můstek na pilotech vedl až k dunové hraně, za níž už hučelo moře. Než jsem tam došel, pozoroval jsem hejno kachen, které se nelišily od těch, co rejdí na každém českém rybníku. Kolem rákosí plulo i několik černých lysek s bílými zobáky. Divoké husy se

tu ale nenacházely. Snad na ně narazím v jiném místě kanálu.

Hrubozrný šedavý písek pláže omývaly pěnové vėjíře. Mořská hladina se zelenavě leskla a hřbety vlnění se třpytivě blýskaly v záři ranního slunce. Stál jsem na pláži sám, na pobřeží nebylo ani živáčka. Jenom nedaleko společně se mnou strážil nedohlednou hladinu solitérní racek. Tam někde za východním horizontem jsou schované už břehy jižního Švédska.

Popocházel jsem po pláži a pod nohama mi chroustaly vysušené skořápky škebliček. Vyšplhal jsem na oblou dunu, abych obhlédl rozlohu kanálového bludiště. Asi dvěstě metrů dál přerušoval rozsáhlou plochu rákosí další můstek. Někdo po něm běžel a v dalekohledu jsem identifikoval, že první dnešní lidskou bytostí, kterou jsem spatřil, je žena. Vedle ní běžel černý pes.

Když přebíhali kolem mě po pláži, kosmatý labrador vyštěkl na racka a buclaté Dánce se v joggingovém oblečení natrásal legračně zadek. Vzpomněl jsem si na naše psy: jestlipak mě čuvač Brian a Růtčin chlupatý voříšek Ricky postrádají? A co Nicky, světlý hnědák, kterého jsem umístil po dobu skandinávských toulek do stáje v Krásetíně? Je šťastný mezi tamními klisnami, i když je už jen valach?

Dopolední procházku přímořskou rezervací jsem ukončil na tom druhém můstku. Divoké husy zde také nebyly, nejspíš odletěly za rozbřesku na posekaná strniště polí. Zahlédl jsem akorát volavku popelavou, jak číhá nehnutě vklíněná v kraji rákosí. Po návratu na parkoviště jsem okoukl oprýskaný mikrobuse, o němž jsem si myslel, že v něm v noci také někdo přespává. Jak jsem zjistil, neměl poznávací značku a byl to odstavený vrak. I v Dánsku se pěstují české móresy.

Prohlídce dánské metropole jsem věnoval necelou hodinu. Napřed jsem zabloudil v dopravním ruchu až na předměstské návrší, odkud byl rozhled na celou Kodaň. Skoro jsem se rozhodoval, že by mi to mohlo stačit, jelikož šmejdění po chodnících v lidském mraveništi nemám dávno v oblibě. Nakonec jsem se spustil mezi předměstskými domky z červených cihel do centra.

Z kulturních pamětihodností jsem obhlédl pouze královský zámek, který jsem objel pro svou cestovatelskou akorát autem. Z Andersen Boulevardu mě vyhnali dvě mladé policistky, když chtěly ke mně naklusat s pokutou za zákaz stání. Naštěstí jsem seděl ještě za volantem a prchl do záchranného dopravního provozu.

Wikimedia Commons

Královský zámek Rosenborg

Odstavil jsem vehikl v postraní ulici u parkovacího automatu. Prošpacíroval jsem krátce Boulevard sem a tam a potvrdil si, že shluk domů, výkladní skříně, městský mumraj je všude stejný. U zábavního parku Tivoli jsem překračoval nohy povalujících se kodaňských bezdomovců, kteří bezezbytku naplňovali okřídlené úsloví: Opilý jako Dán. Jako pozoruhodnost bylo ještě seskupení tisícovky bicyklů, naštosovaných ve stojanech u zdi univerzitní knihovny. Marně jsem pátral po systému, jak majitelé kol poznají to svoje. A to bylo z Kodaně všechno, k soše Malé mořské víly jsem neměl sílu už zajet. Omlouvám se, Christiáne Andersene!

Helsingør je vzdálený od Kodaně padesát kilometrů. Když jsem tam dorazil, zjistil jsem, že se tam shakespearovský hrad prince Hamleta nachází, ale Öresundský most ne. Stejný supertechický zázrak jako u Odense, údajně pojmenovaný po Leonardu da Vincim, měl tady spojit Dánsko se Švédskem. Aspoň podle Rútky, která byla s třídou českokrumlovského gymnázia ve Skandinávii v červnu. Sepsala mi seznam zajímavých míst a most umístila mezi dánský Helsingør a švédský Helsinborg, jehož pobřeží bylo vidět za nepřemostěnou úžinou. Kroutil jsem nevěřicně hlavou, co mám doma za turistku. Jinak most slavného italského renesančního umělce skutečně existuje, ale v jižním Norsku a v daleko menším vydání.

Motory trajektu zabraly, za zádi se rozevřela zpěněná brázda od lodního šroubu. Auto stálo v řadě s ostatními v podpalubí nákladního prostoru. Dopravní změnu přes moře jsem docela uvítal, už jsem

věděl, že most vede z Kodaně do Malmö. V Čechách mi pak Rútka řekla, že z únavy usnula a umístění mostu jí poradil spolužák.

Lodní přeprava necelou 10 kilometrovou vzdálenost do Helsinborgu trvala půlhodiny. Obzíral jsem dalekohledem z horní prosklené paluby přibližující se švédské břehy. Nalevo se už mísilo Baltské moře s Atlantickým oceánem. Před přistáním jsem navštívil lodní prodejnu a ve free zóně jsem si koupil karton dvaceti pivních plechovek. Utratil jsem tak alespoň poslední dánské peníze.

Za Helsinborgem byla menší pláž a na ní posedávali v hřejivém slunci švédské rodinky. Zasekl jsem se až u balvanitého břehu. Na hlavní třídě ve městě jsem směnil švédské koruny, takže jsem si mohl konečně uvařit oběd. Namontoval jsem na dvoukilovou propanbutanovou bombu dvojvařič a kuchtil si těstoviny s vajíčkem a uzeným. To byly zásoby ještě z Česka. Vezl jsem také svoje brambory, pytel velkých loňských fazolí a vajíčka jsem měl od slepic z našeho dvora. V autě též čekal na svou příležitost skládací rybářský prut.

Na pobřeží jsem dlouho nepobyl. Zaplaval jsem si chvíli mezi malými průsvitnými medúzami a pak najel na dálnici směrem na Göteborg. Musel jsem ujet dneska pěknou trasu, když jsem chtěl večer zakotvit už v Norsku. Švédska si při zpáteční cestě užiju ještě habaděj, teď se napřed musím dostat do Bergenu, abych stihl loď na Island. Nejspíš to bude poslední příležitost, turistická sezona se chýlí ke konci.

Norská hranice se nachází u městečka Halden. Přijel jsem k ní ještě za denního světla a měl v těle skoro 500 km. Göteborg, druhé největší město Švédska, jsem návštěvou nepoctil a přestávku jsem si udělal při doplňování skoro prázdné nádrže. Benzín by mi měl vydržet až do Oslo.

Na norské státní hranici mě přivítala vlajka s modrým křížem v červeném poli. Namísto modré cedule s 15 hvězdičkovým kruhem Evropské unie mě zastavila plácačka tří mladých celníc. Odbočil jsem z jízdního pruhu a zastavil před nimi. Zapnul jsem elektrické ovládání okna.

Ty tři norské grácie chtěly passport a abych vystoupil. „Where are you going to Norway?“ ptala se mě blondátá Vikingka po prolistování pasu. Neměla v hlase komunistický tón příslušníka bývalé československé Veřejné bezpečnosti, ale otázka kam jedu mě přesto překvapila.

„Do you have some alkohol?“ následoval další dotaz. Už jsem byl doma. Holky v modravých uniformách viděly ve vlasatém a vousatém šedivci porušovatele norských prohibičních předpisů. Řekl jsem, že alkohol nepiju, a byla to pravda. Jedno pivo k obědu a k večeři se snad v Norsku také smí.

Nevěřily mi. „Open your car,“ zazněl příkaz Vikingy, abych otevřel dveře auta. Všechny tři mi prošacovaly prostory pod sedačkami a jedna lovila pod rozloženou dekou na spaní. Krosnu otevřít nechtěly, karton s plechovkovým pivem je nechal klidným. Nic nepřeházely, akorát je ještě zajímala jídelní přeprava. „It's box for my food,“ podal jsem informaci o jejím obsahu.

Když mi celní velitelka předala pas, ptala se, kde budu nocovat. Ukázal jsem na auto, že to je můj bedroom. Pak jsme si navzájem odsalutovali a celnice odkráčely do hraničního kanclu. Mezitím projela stovka aut narvaná alkoholem až po střechu.

23. srpna

Noc jsem strávil v lese. Než jsem se v slunečním dopoledni proplétal mezi roztroušenými farmami nazpátek k dálnici na Oslo, udělal jsem si ranní obchůzku mezi stromy kolem mýtiny, kde jsem za tmy zaparkoval. Rostly tu smrky, borovice a břízy stejné jako v Čechách. Jižní Norsko a Švédsko jsou ještě daleko od polárního kruhu a tak charakter krajiny není rozdílný od středoevropského klimatu. Když jsem uháněl po čtyřproudé asfaltové komunikaci oblastí Østfoldu, kolem se vlnily mírné kopečky s lesíky, pole a pastviny. Jeden rozdíl tu přece byl: na trojúhelníkové výstražné značce, upozorňující na zvěř, kráčel parohatý los.

Do norského hlavního města jsem dorazil před polednem. Měl jsem štěstí, že jsem našel flek na parkování na malém náměstíčku nedaleko Oslo Town Hall, městské radnice. Vzal jsem to kolem ní po nábřeží Radhusplassen, kde byly zakotveny výletní parníky a plachetnice. Namísto obligátních holubích hejn, která se vyskytují v každém městě, se tady proménadovala spousta mořských racků po zemi i ve vzduchu. Rvali se s pekelným křikem o kus rohlíků, co jim turisté házeli. Vzpomněl jsem si na norského spisovatele Knuta Hamsuna, nositele Nobelovy ceny za literaturu, a na jeho prvotinu „Hlad“, ve které popisuje svoje literární začátky. Ten by rackům ve staré Kristiánii určitě záviděl.

Wikimedia Commons

Radhuse

Americký Expres jsem našel podle mapy od Růtky a rovnou tam směnil 1000 dolarů, abych nemusel pořád lítat do směnárny. Potom jsem se cournul městem po Karl Johans gate, odkud bylo vidět průčelí královského paláce. Ten jsem ale vynechal, v Oslo jsem chtěl navštívit jiný cíl.

Poloostrov Bygdøy se nachází za širokou zátokou Frognerkilen. Objel jsem ji a po projetí vilové čtvrti jsem zaparkoval vedle musea polární lodi Fram. Na druhé straně parkoviště byla ještě budova pavilónu Thora Heyerdahla s balsovým vorem Kon-Tiki a rákosovým člunem Ra II. V zadrátovaném Československu mě nikdy nenapadlo, že tahle proslulá plavidla uvidím na vlastní oči.

Napřed jsem zapadl do protějšího bistra něco skousnout. Cenová relace krevetního salátu byla úměrná, zato u malé třetinkové lahve piva ne. Stála třikrát tolik co plechovka u benzínové pumpy, tj. 30 norských korun. Abych si to turistické vydřidušství vynahradil, odnesl jsem si jídlo na břeh k zakotvenému korábu Gjoa, se kterým Roald Amundsen projel jako první severozápadním průlivem kolem Kanady.

V stavbě ve tvaru stanu jsem konečně spatřil polární bachratý trojstěžník, o kterém se píše v řadě knížek. Tři muže proslavila tahle loď Fram: Fridjof Nansen a Otto Sverdrup driftovali s Framem tři roky v zajetí ledového krunýře kolem Severního pólu a Sverdup pak s ním objel neznámé břehy Grónska a kanadské Arktidy. Roald Amundsen zase zazimoval Fram ve Velrybí zátoce u pobřeží

Antarktidy, aby se po dobytí Jižního pólu s ním slavně vrátil do Norska. A já ordinérní smrtelník dnes slavnostně šlapu v teniskách a kratásech po palubě, okukuji kajuty s mosaznými štítky věhlasných jmen a v žebroví podpalubí nábožně poslouchám reprodukované zvuky vrzání dřeva pod nápořem ker. Polární atmosféru dokřesluje vytí tažných psů, řev ledního medvěda a poryvy sněhových bouří.

Na poloostrově Bygdøy jsem pobyl celé odpoledne. Po Framu jsem si lebedil další hodinu u devítimetrového balsového voru, se kterým Thor Heyerdahl prokazoval svoji teorii migrace původních obyvatel z Jižní Ameriky přes Pacifik na polynéské ostrovy. Skoukl jsem o plavbě filmový dokument už jako kluk. Cesta rákosového člunu byla také zajímavá. První se potopil, ale Ra II z Maroka do Jižní Ameriky doplul. Současná testovací metoda na DNA prokázala, že se Heyredahl se svými teoriemi o původu Polynésanů mýlil, přesto je norským národním hrdinou.

Už bylo dost hodin a scházelo mi navštívit expozici vikingských lodí. Ty jsem si nemohl nechat ujít. Park se „Vztekejícím se chlapečkem“ sochaře Vigelanda oželím. Předjel jsem před zasklený pavilón a vylovil další norské koruny.

V dětství jsem četl z rodinné knihovny knížku „Pokrevní bratrství“. Příběh vikingských válečníků už si nepamatuju, ale ze severského pohanského panteonu mi v hlavě uvízla jména jako Odin, Thor. Teď jsem měl před očima hned tři štíhlé lodice, které na konci prvního tisíciletí strašily celou křesťanskou Evropu. Ta první, která vzosnou přídí vítá návštěvníky u vchodu, byla nejzachovalejší. Ve vitrínách v zadní části pavilonu byly také nádherné vyřezávané saně.

Stříhal jsem to svižně údolím se jménem Numedal. Po zážitcích z Oslo jsem věnoval pozornost krajině, která se začala zdvihat do zalesněných kopců. Mířil jsem do nejrozsáhlejšího národního parku Norska Hardangervidda, což je rozlehlé náhorní plató v nadmořské výšce 1400 m. Je tundrovitého charakteru a má se tam nacházet největší stádo divokých sobů v Evropě. Bohužel jsem ho musel jen projet, když jsem chtěl zítra dorazit do Bergenu. Každopádně ale v něm přespím, protože je už sedm hodin večer a musím ujet ještě aspoň 100 km. Světlé noci skončily, od severu se snáší dřív tma.

U krajnice se čím dál častěji objevovala výstražná značka: Pozor los. Udávala i vzdálenost lesního porostu u silnice. Losy jsem už viděl v Kanadě, jsou to obrovská zvířata, nebylo by záhodno, aby se mi nějaký připlctl do cesty. Fotky z knížky, kterou jsem si koupil při návratu na letišti v Calgary, názorně předvádějí tanec auta při srážce a zmuchlanou kapotáž po ní.

Foto: Michael H. Francis

Jel jsem zrovna v čele roztažené kolony aut lesem po obou stranách silnice. Měl jsem oči na stopkách, ani ne kvůli střetnutí, ale chtěl jsem vidět prvního losa ve Skandinávii. Projel jsem další zatáčku, přišla rovina, a najednou vidím mezi stromy na kraji skutečně losa. Zaregistroval jsem, že je to losice. Na nic jsem nečekal, vyhodil jsem blinkr s avízem, že budu stavět.

Stál jsem asi sto metrů za losicí. Zastrčená v lese nebyla vidět. Vystoupit z auta a opatrně se k ní přiblížit nemělo smysl, okamžitě by zdrhla. Počkal jsem, až přejela auta v protisměru, a hned jsem točil volantem a vypálil za nimi. Losice se pásla stále na stejném místě. Za zatáčkou, odkud jsem přijel, jsem obrátil auto znovu nazpátek a vracel se ke zvířeti, králi severských lesů.

Foto: Michael H. Francis

Zastavil jsem a vypnul motor. Losice na mě hleděla tmavýma očima ze vzdálenosti 20 metrů. Stála nehnutě, velké slechy natočené k autu. Když jsem zapnul výstražné blikáče kvůli příjíždějícím vozidlům, popoběhla pár metrů a znovu se zastavila. Nechal jsem ji chvíli být, aby si zvykla na blikající světla, a pak jsem za ní popojel.

Koukali jsme na sebe, vetřelec v plechové krabici a nádherný tvor na vysokých nohách. Byl to mladý kus a už byl velký jako jezdecký kůň. Kdybych měl štěstí na losího býka, tak ten se směle může měřit

s pivovarským valachem. V Kanadě jsem jednoho zahlédl z auta, bylo to v hustém provozu, nedalo se zastavit. V Britské Kolumbii u jezera Atlin se zase pásla losí kráva s malým teletem v močále, ale byly pořádně vidět v dalekohledu. Losici tady jsem měl na dosah ruky.

Přes dvacet minut jsem si užíval na krajnici lovu beze zbraní. Vytáhl jsem dalekohled a měl před očima každý detail toho skvostného zvířete. Losice pokojně oddechovala nozdrami, klabonosý čumák přežvykoval utrženou březovou větvíčku. Když přejelo okolo auto, zachvěl se jí štětinatý výrůstek na krku. Zařadil jsem kvalt a odjížděl s pocitem, že začalo to pravé dobrodružství.

24. srpna

V národním parku Hardangervidda jsem přespal na silničním odpočívadle. I když drsná scenerie kamenitých plání s ostrůvky sporé vegetace a lesklými hladinami jezírek byla láková, nemohl jsem se tu zdržet. Rozhlížel jsem se strohou pustinou, která se rozprostřela do nedohledna. Zastavil jsem v místě, kde se na obzoru ztrácelo temeno skalisek v tmavém mračnu a pod ním se bělal klín ledovce. Odložil jsem dalekohled vedle na deku a věděl jsem, že podobných míst potkám na severu spousty.

Při klesání z náhorní plošiny lemovaly cestu pokřivené horské břízky, které jsem viděl ve světle reflektorů při včerejším stoupání. Ve dne odhalovaly teď už zhnědlé odrané koruny. U vodopádu Vøringfoss jsem na chvíli zarazil, abych si udělal předpremiéru toho, co mě čeká na Islandu. Hukot vody padající do hlubokého kaňonu byl náramný, ale co je proti tomu, když přes skalní hranu se řítí celá řeka. Islandský Dettifoss je podobný jako Kinusio Falls v Monkman Provinciál Park v Britské Kolumbii. Tam jsem se nemohl dvě hodiny odtrhnout od vodní stěny, která sedmdesátimetrovým pádem končila v gejzíru tříště obrovského vařidla.

U městečka Brimnes jsem dorazil k prvnímu fjordu. Jmenuje se Eidfjord a je zakončením největšího norského fjordu Hardangerfjordu, který tady svou 100 km délku ještě prodlužuje rozvětvením na úzký a dlouhý Sorfjord. V přístavu jsem se nalodil na trajekt a dalekohledem prohlížel hory, padající strmě rovnou do fjordu. Zalednění skandinávského kontinentu se na pobřeží Norska skutečně vyřádilo.

Půlka cesty do Bergenu probíhala kolem širokého Hardangerfjordu. Silnice byla zařízlá do úbočí hor, někde prorážel skalní stěnu tunel. Těch jsou v Norsku stovky, některé jsou dlouhé více než deset kilometrů. Norští tuneláři musí být nejlepšími skalními krtky na světě.

Přístav v Bergenu se nachází nedaleko centra. Okamžitě jsem tam odbočil. U mola stály dvě zámořské lodě a kolem nich vládl mumraj cestujících s kufry a zavazadly. Žádná z lodí neměla jméno *Norröna*, o které jsem věděl, že s ní společnost *Smyril Line* provozuje plavbu i s auty na Island. Neviděl jsem nikde něco jako pokladny nebo lodní kanceláře, tak jsem vtrhnul do nejbližší budovy námořního muzea.

Starší pokladník mě informoval, že společnost *Smyril* sídlí v domě na nábreží v *Bryggenu*. Na plánu města, který mi věnoval, zakreslil propiskou kancelář firmy. Sedl jsem do autáku a ujížděl v městském provozu kolem starých hansovních domů, jimž jsem teď nevěnoval velkou pozornost. Potřeboval jsem někde zaparkovat, protože na nábreží to nešlo. Co když některá loď přeci jen jede na Island a frkně mi před nosem?

Vystoupal jsem po schodech ke vchodu několikapatrové budovy, která stála v blízkosti těch hansovních domů. Na zdi byla připevněná mosazná tabulka s vyrytým nápisem: *Smyril Line*. Nedočkavě jsem vzal za kliku, jenže ouha, dveře byly zamčené. Skoukl jsem zvonky vedle vchodu a zmáčkl ten firemní. Dveře nezabzučely, domovní hlásič nevydal ani hlásku. Kruci, že by už v jednu odpoledne měli zavřeno? Co je dneska za den?

Coural jsem se lehce otrávený uličkami starého *Bryggenu*. Dřevěné, barevné natřené hansovní domy, které přečkaly požáry v 18. století, jsou pěkné, ale musím se tady mezi suvenýrovým haraburdím v krámcích trmáčet ještě jednou. Když jsem se dozvonil v sídle *Smyril Line* aspoň na správce domu, zjistil jsem, že dneska není pátek, ale sobota. Domovník mě také poinformoval, že norští úředníci svítí i neděli, jako všude na světě, takže kancelář je otevřená až v pondělí. Kdy odráží loď z Bergenu na Island, to, bohužel, nevěděl.

Dobrou zprávu, že *Norröna* je vypravována každé úterý, jsem se dozvěděl v turistickém informačním středisku. Měl jsem tedy dva dny na odpočinkový výlet od volantu do hor. Cestovatelská ztráta pojmu o čase už mi nevadila, mrzelo mě jenom, že jsem se tak do Bergenu hnál. Mohl jsem si udělat trip se stanem k tomu ledovci, co

jsem viděl na náhorní plošině Hardangerviddy. Zajíždět tam je daleko, proto jsem prostudoval v autě mapu a vybral si šedesát kilometrů vzdálenou oblast Hordaland. Jsou tam hory přes tisíc metrů a z hlavní silnice odbočuje nějaká horská silnička.

V Bergenu jsem koketoval napřed s tím, že bych to mohl na noc zapíchnout u moře a zkusit si zarybařit. Druhé největší město Norska se z většiny rozkládá na několika ostrovech, které spojují mosty. Myšlenky otestovat fungl nové rybářské nářadí jsem se brzy vzdal, protože pobřeží bylo obsypané samými domy a soukromými pozemky. Objel jsem dva ostrovy, všude přelidněno, tak jsem se rozhodl, že rybářskou zkušenost, kdy jsem jako kluk chytil kapry na háček ze špendlíku, využítuji jinde a jindy. Abych s chutí na rybu nepřišel zkrátka, zastavil jsem u předměstského marketu a koupil si lososí steak na celou pánev. Po hotdogu z Bryggenu už mi vyhládlo.

Silnička na Hordaland odbočovala u městečka Dale. Šplhala úbočím skalnatého kaňonu, jímž se střemhlav řítila horská říčka. Byla úzká pro projetí jednoho vozidla a sem tam bylo ve skále rozšířené místo pro vyhnutí. Také se na ní vyskytovaly krátké tunelíky a už jsem se těšil na couvání, až se potkám s protijezdcem. Žádný našťestí nejel.

U malé přehrady serpentinový krpál končil a silnička se narovнала mezi první horské vršky. Napřed byly zalesněné, ale brzy vykoukla holá temena skal. V sevřeném údolí stály samoty farem se zemědělským strojním parkem a ohrazenými pastvinami ovčích stádeček. Bukolický venkov, který mám rád.

Zaparkoval jsem na parkovišti pod silnicí, protože tam byla zdvižená závora, zatímco u nedalekého jezera, kde bych tábořil raději, ne. Parkoviště patřilo k roztroušené chatové osadě, jejíž srubové domky vycházely z tradice bývalých norských stavení z bytelných klád. Většina chat měla také tradiční střešní krytinu: travní drny. Jestli v Česku zrealizuju plánovanou stavbu srubu, sáhnu též k tomuto přírodnímu materiálu. Je zadarmo, a když protáhnu jednu část střechy až k zemi, ovce nebo kozy se postarají o údržbu travního porostu.

Za strání nad chatami se táhl skalní hřbet, kde se v proláklínách udržela sněhová místa. Po večeři, kdy jsem si pošmákl na lososu s opečenými bramborami a spláchl tu dobrotu dánským pivem z kartonu, které jsem dal vychladit s dalšími do rybníčka vedle auta, jsem se prošel po silnici k jezeru. Jmenuje se Håmlagrov.

Vystupovala za ním rozeklaná hora a v zapadajícím slunci na ni svítil velký koláč sněhového pole. Tím směrem zítra vyrazím.

Než se úplně setmělo, zkoušel jsem v rybníčku chytit nějakého pstruha. Vyskakovali rozdováděně nad hladinu a k snídani by se některý šikl. Žádný mi ale ani neřukl, kousek uzeného z Česka je na háček nelákal. Nebyl jsem zklamaný, sedět u vody i bez úlovku, obklopen temnějšími horami s prvními hvězdami, je pohoda.

Ve svahu s chatami svítila do tmy ozářená okna. I já jsem měl rozsvícenou baterku, jejíž olověný akumulátor dobívám přes den v automobilovém zapalovači. Venku se ochladilo, ležel jsem na sedačkách pod dekou a četl si. Měl jsem s sebou pár knížek jako např. celoživotní autobiografii sira Edmunda Hillaryho „Pohled z vrcholu“. Teď jsem louskal text o švýcarské přímé demokracii, neboť jsem se na stará kolena spustil a dal se na politiku. S Pravým blokem Petra Cibulky jsme dosáhli v letošním supervolebním roce ohromující výsledek: několik setin přes půl procenta. A přímá demokracie po česku? Už se těším, kdo na prezidentském stolci vystřídá Václava Havla, slovního vyrovnávače s minulostí. Normalizační zpěvák Karel Gott nebo Richard Falber, odborovej táta s pozitivní lustrací?

25. srpna

Je slunečné ráno, mlžný cár nad rybníčkem rozpouští teplé paprsky. Horský masív nad chatami zesvětlal, sněhové plotny pod čerstvou modří jiskří jako šperk. Počasí mě pořád provází na cestovatelskou jedničku a obzvlášť dneska si dalo záležet pro horský výšlap. Vsunul jsem se do pohorek a zašel se umýt. Hladinu rozčísila ploutev duhového torpéda.

Původní plán dvoudenní horské túry se stanem jsem změnil pouze na jeden den. Nechtěl jsem riskovat možnost, že by v úterý na lodi už nemuselo být pro mě místo. Při snídani jsem zápolil s rozkrojením norského chleba, který se nemožně drolil. Pro oběd v horách jsem vyřešil složitost s místní základní potravinou odlomením dvou kusů. Propříště jsem kupoval nakrájené krajíce zabalené v celofánu. Nejlepší celozrnný chleba se prodává pod značkou Panda.

Vzduch byl prohrátý, mohl jsem jít jen v maskovacím tričku. Do vojenské torny jsem vstrčil svetr a nepromokavou bundu pro

eventuální změnu počasí. V horách jeden nikdy neví. Torna na zádech nic neváží, mám v ní ještě malý horolezecký vaříč, konzervu českého leča a pivní pixlu. Zamkl jsem auto a přes rameno si přehodil nezbytný dalekohled.

Napřed jsem prošel pěšinou mezi chatami. Víkendový návštěvníci si přispávali, v jednom srubu se v otevřeném okně větraly barevné peřiny. Drnová střecha nad nimi byla porostlá polosuchým travním porostem, ze kterého vyčuhovalo několik stonků odkvetlých divizen. Také na mě vyběhl rezavý jezevčík a štěkotem mě vyprovázel kus cesty. Mít s sebou slovenského čuvače Briana, tak by se v osadě strhla pořádná mela, pokud bych ho neměl připnutého na vodítku. Je to hrozný prevít na psy, zaplatil jsem pěkných pár stovek postiženým majitelům. Jinak je to dobrý společník, který mi v zimě tahal sánky s motorovou pilou, když jsem se do nedávna živil jako soukromý dřevorubec.

Pěšina se vracela obloukem nazpátek mezi chaty, tak jsem to vzal přímým směrem mezi pokroucené břízy vzhůru strání. Byl jsem rád, že jsem nechal kratšasy v autě, protože mezi horskými břízkami rostl porost vrbin, který by mi rozdíral nahé nohy. V některých místech byl skoro neprůchodný a musel jsem kličkovat při hledání volnější cesty. Někde jsem natrefil na menší bahnitá rašeliniště, ze kterých vytékaly hnědavé praménky.

Když jsem se přehoupł po hodinovém stoupání strání přes její vrchol, rozevřel se znovu pohled na táhlý vápencový hřbet, který byl vidět od silnice. Rozhledu na jezero bránil nedaleký skalnatý vršek. Vyšplhal jsem se na něj a měl jsem teď celou horskou scenérii před sebou.

Jezero Hämragrov je protáhlého tvaru, odhadoval jsem jeho délku na deset kilometrů. Podél břehu naproti silnici se táhnul zalesněný svah a nad ním se vypínala ta hora s velkým sněhovým polem. Ze skalního vršku, kde jsem seděl a bál cigáro, připomínala rozevřenou mořskou lasturu s bělostnou perlou. Na konci jezera se zvedalo další horské pohoří a nad silnicí dřepěl svou hmotou šedivý masív se zelenavými skvrnkami vegetace na jižní straně údolí. Chvilku jsem si pohrával s myšlenkou obejít horské panoráma celé dokola. Věděl jsem, že mám ale velké oči.

Po seběhnutí ze skalního návrší jsem pochodoval k údolnímu jezírku, obrostlém rákosím. Úmyslu se vydrápat na vápencový hřbet, který nad silnicí zatočil do pravého úhlu a pokračoval tady podél

planiny, jsem se vzdal. Bylo by zajímavější šlapat ve výšce po holé skále, ale to by mě musel vyvézt příkrým srázem výtah. Než bych se tam vyšplhal, bylo by odpoledne. Nožním svalům bude stačit hora nad jezerem.

Kolem jezírka byla potřeba udělat odbočku kolem kanálu, ukrytému v rákosí. Málem jsem do něho hupsnul. Pak jsem postupoval stoupající planinou do míst, kde jsem v dalekohledu viděl se pást několik ovcí. Z výšky skalního vršku to byly jen světlé tečky. Také jsem na ně brzy narazil a ovce zvedly hlavu nad keřiky vrbin. Pohybovaly se tady volně. Na uchu měly identifikační zářez a až napadne sníh, farmář si je zažene domů. Celé léto prožijí svobodně, bez ohrady, se kterou jsem se musel otravovat, když jsem choval merinové plemeno. Je to už přes deset let, ovce chovat v Česku se nevyplatí.

Kolem poledne jsem překonal další návrší a odtud zbývalo sejít k potoku s vodopádem, napůl skrytým v lesním porostu. Nad ním se zdvihal dlouhý kamenitý svah k cílové hoře. Z lesa vyšli maličké postavy a v dalekohledu jsem viděl, že je to manželský pár s krosnami na zádech. Vraceli se z víkendového putování do chat u jezera. Nevandruju tedy po horách sám.

U potoka vedla pěšina. Vodopád padal z pěti metrové výšky po skalnaté kaskádě. Chvilí jsem postál u rozstříkované vody, ale jako místo na oběd mi to nepřišlo ideální, poněvadž tam vedla rezivá roura, nejspíš vodní sběrač pro chaty u jezera. O kus dál svírala skalní soutěska dravý proud a na kamenné plotně nad vodou bylo závětrí pro ohřátí konzervy.

Voda mezi skalami vířila ve vírech a stříkala v přeprškách přes kameny. Ležel jsem v polední siestě na vyhráté žule a pokuřoval. Po pěšině šli dva mladíci s dívkou, po očku pokukovali, jaké vousaté individuum leží na kameni. Mávl jsem jim na pozdrav, aby si nemysleli, že se tu rozvaluje mrtvola. Vyvolal jsem zachichotání. Nevadilo mi to, norské mládí má právo na svobodný smích.

Výstup k sněhovému poli byl nekonečný. Ale už šlapu po měkké, sluncem ozářené sněhové vrstvě, která má rozlohu půlky fotbalového hřiště. Ze spodního okraje vytéká řada čůrků a z jednoho jsem načepoval prázdnou pivní plechovku přímo z ledové pípy. Zuby mi zatrnuly od čerstvě rozpuštěného sněhu. Chlad stoupá i z rozzářené bílé desky a příjemně mi osvěžuje nahé nohy ve vyhrnutých kalhotách. Dřív jsem se myl ve sněhu do půli těla, dneska mi stačí si

po něm vykračovat. Stárnu, zpohodlněl jsem.

Konečně stojím na vrcholu, který tvoří rozsáhlá plošina s puklinami ve světlé skále. Napřed jsem přeskákal přes trhliny na jižní stranu, odkud je výhled na celou oblast vnitrozemí Hordalandu. Všude dokola se vypínají kopce a štíty holé horniny až po obzor. Horské moře pod bezoblačnou oblohou zalité září odpoledního slunce. Dole v hlubině se leskne diamant horského plesa, obklopený vysokými suťovými svahy. S dalekohledem na očích si připadám jako vládce světa.

Jezero Hämлагrov se pode mnou rozkládá v celé své rozloze. Seděl jsem na skalní hraně a sledoval nitku brázdy za titěrnou hračičkou loďky. Zamířil jsem dalekohled přes zátoku do míst, kde parkuju. Lesnatý vršek brání tečku auta vidět. Zvedl jsem hlavu na slunce a odhadl podle sklonu, že bude už pátá hodina odpoledne. Budu se muset zvednout, nazpátek podél jezera mě čeká ještě pořádná dálka.

26. srpna

Dveře do budovy na nábreží Bryggenu byly otevřené. Kancelář Smyril line se nachází ve třetím patře, kam jsem vyjel výtahem. Od stolu se zvedl obrýlený chlapík v kravatě a přistoupil k zákaznické překážce.

„I want to go to Islnad. Is a place on your ship, tomorrow?“ vykotkal jsem přání plout zítra na Island.

„Yes, it's posible,“ zněla kladně odpověď. Srdce mi poskočilo.

Úředník položil přede mě formulář a odebral se k zvonícímu telefonu. Krabatil jsem čelo nad formulářem, protože text byl v norštině. Když úřední Viking viděl, jak nerozhodně žmoulám papír v ruce, kývnul na svou kolegyni, aby se mě ujala.

Po zopakování mého přání zalovila žena ve středních letech v přihrádce regálu. Vytáhla firemní katalog s barevnou obálkou a rozevřela stránku s jízdním řádem Norröny a ceníkem lodních jízdenek. Čučel jsem do katalogu, ceny byly mastné, ale na to jsem byl připraven. Pochopitelně jsem nahlásil, že chci nejlacinější kajutu za 1350 norských korun. Kajuta měla palandy pro dvanáct pasažérů, takže nebudu obracet žaludek na ruby v rozbouřeném Atlantiku aspoň sám. Tři dny plavby nějak vydržím.

S úřednicí Smyril line jsem dohodl i den odjezdu z Islandu. Poslední loď před zimní přestávkou se vrací do Norska 10. září. Na

projetí ostrova sopek, gejzírů a ledovců budu mít čtrnáct dní, tedy tolik, kolik jsem si plánoval. Ještě mi scházel malý detail, cena přepravného za auto.

Rovnou přeložím, co jsem se dozvěděl. „Zpáteční loď z Islandu je, bohužel, pro přepravu aut už obsazená. Nalodit vaše auto je možné jen při mezipřistání na Faerských ostrovech.“

Šinul jsem si to po silnici E 39 směrem na sever. Už jsem byl srovnaný, že na sobku Heklu letos nevylezu. Obejít Island pěšky by byla paráda, ale čtrnáct dní se vším nocležnickým haraburdím na zádech je na to málo. Prolézt si skalní stěny hnízdišť mořských ptáků na Faerských ostrovech by nebylo k zahození, jenže běhat po holých kopcích s ovceci celý týden, to mi připadalo zase moc. Vezl jsem s sebou katalog firmy Symril line a všiml jsem si jejich elektronické adresy. Příští rok můžu využít internet a dopředu si cestu na Island objednat. Pokud tedy budu živ a zdrav. A budu mít na to prachy.

Mířil jsem k přes sto kilometrů vzdálenému Sognefjordu a nemusel jsem nikam pospíchat. V hlavě se mi přemílaly myšlenky na náhradní alternativu za Island. Z největšího severského města Tromsø létá letadlo na Špicberky, norský Svalbard. Ostrovy jsou už součástí Arktidy. Vynacházejí se tam lední medvědi, mroži, což by byl zážitek prvotřídní. Jenže lední medvěd je pěkná potvora. Než jsem odjížděl do Skandinávie, četl jsem v novinách, jak v městečku Longyearbyenu způsobila poprask medvědice, která se dobývala do baráků. Že bych se nechal od ledního medvěda sežrat?

V Bergenu jsem si doplnil zásoby a narazil na krabici s kyselým zelím. Zbýval mi ještě kus uzeného z Česka, potřeboval jsem ho sprovodit ze světa. Vezl jsem také knedlíky v prášku, takže když mě nic nyní nehonilo, mohl jsem si dopřát náročnější kulinářské kuchtění na silničním odpočívadle u Østerfjordu. Čecháček se ve mně nezapře.

Silnice se k Sognefjordu prosmýká údolními žlaby a často proráží temným ústím čela skalního úpatí. Jeden tunel byl skutečně skvostný, měl kamennou klenbu dlouhou dvanáct kilometrů. Uvnitř temnoty byly nainstalovány kilometrážní tabulky a ve světle reflektorů jsem viděl, že se právě teď nacházím s autem přímo ve středu nitra hory. Pak zas byla odpočítávána vzdálenost k výjezdové světlině, která s nepatrného bodu narostla během chvíle do prozářeného otevřeného prostoru. Klaustrofob by si v Norsku užil.

Sognefjord je nejdelší norský fjord a zařezává se 180 km

východním směrem do pevniny. Pokračuje ještě několika rozvětvenými jazyky do oblasti dvou horských národních parků, kde zakotvím zítra. Po včerejším výšlapu si chci orazit, když jsem se kolem jezera dotrml k autu v deset večer. Hnědé klobouky kozáků, co jsem nasbíral mezi břízkami při sestupu z hory, byly ráno ve smaženici vynikající.

Z přístaviště v Ytre Oppedel mě převezl trajekt do protějšího Laviku. Plavba koštuje kolem 70 Kn, což vyvažuje skutečnost, že pod hladinou Sognefjordu se nachází hlubina, která v nejnižším místě dosahuje přes 1300 m. Skandinávský ledovec si tady svoje podloží vybagroval pořádně.

Najít místo s přístupem k vodě, když se z ní zvedají strmé hory do výšky tisíc metrů, je unikum. Byly tři odpoledne a pořád jsem nemohl najít flek, kde bych u fjordu zaparkoval a zkusil si rybářské štěstí. Silniční odpočívadla mně nevyhovovala, a pokud se úzký pruh pobřeží objevil, stál tam barák se soukromou cestou. Před městečkem Vadheim jsem konečně narazil na travnatý dolík v užší zátočině. Hned jsem tam spustil čumák auta. Nebylo to ideální tábořiště, ale na silnici nebyl nějaký mimořádný provoz. Na noc využiju ušní ucpávky, které používám při práci s motorovou pilou.

Hovím si na úzké pobřežní skále, která se svažuje mírnou oblinou do fjordu. Klidná hladina se pohupuje nízko a ani tu nemůže být velká hloubka, protože hned vedle se zvedá menší ostrůvek se smrky a borovicemi. Musel jsem chytat na těžko, malý splávek mi stahuje pod vodu salám napíchnutý na háček. Větší splávek nemám, tak ten malý, stahovací, jsem sundal. U špičky prutu jsem zavěsil korálkového policajta, pokuřoval a čekal na rybu.

Už přes hodinu čučím na napjatý vlasec, ale strážné návěstidlo ani jednou neposkočilo. Na dálnici před Oslo jsem předjel dodávku s českým nápisem: Rybolov v Norsku. Nedávno jsem slyšel na Radiožurnálu mluvit právě dva chlápky, kteří dodávku řídili. Vyprávěli, jak mají u nějakého fjordu soukromý kemp a čeští herci, kteří k nim jezdí chytat, vytahují dvacetikilové kusy. Mně by stačilo, kdyby zabrala nějaká větší čudla. Vlasec má stejně tloušťku na ryby do deseti kil.

Zvedl jsem prut, abych zkontroloval návnadu. Jen jsem zatočil kličkou navijáku, špička prutu se ohnula, jako by mi zabrala velryba. Je jasné, že jsem zasekl dno fjordu a háček je uvízlý za kámen. Co teď? Když budu rvát vlasec z vody, přetrhne se. Háčky a zatěžkávací

olůvka mám náhradní, nic se tedy neděje, ale rybářská čest velí vyřešit uváznutí napřed nedramatickým způsobem.

Plavání ve fjordu jsem vyloučil. Slunce bylo už schované za horami. Napínání a povolování vlasce k ničemu nevedlo, kosatka Willi, kterou ochránáři přírody vypustili na svobodu po padesáti filmových dílech u pobřeží Norska, se ani nepohla. Půlhodiny jsem chodil po skále a snažil se uvolnit zaseklý háček. Nakonec jsem to vzdal, chytil vlasce do ruky a šknul. Český rybářský výrobek se stal součástí dna Sognefjordu. Zapadl jsem do auta zbaštit ten norský návnadový salám. Pustil jsem si k tomu kazetu s kvilivým řevem Janis Joplin.

27. srpna

Údolím Jostedal se řítí mléčně zelená řeka a její barva signalizuje, co mě v národním parku stejného jména čeká. Náhorní planina je zakutá celá v ledu a ledovcové plató Jostedalbreen ve výšce 1400 metrů je největším ledovcem evropského kontinentu. Má rozlohu 851 kilometrů čtverečních. Do řady údolí vyplazuje ledovcové jazyky a k jednomu, Nigardsbreen, jsem si to hasil stoupáním podél bouřlivé řeky.

Jet autem je nesporná výhoda. Můžu zastavit, kde se mi zachce. Upoutalo mě zúžené místo na řece, kde skalní soutěskou burácí voda přes kamenné prahy. O kus dál jsem objevil nad vzedmutými peřejemi dřevěný můstek. Když mě k němu mezi vysokými smrky dovedla úzká pěšinka, zjistil jsem, že je zavěšený na ocelových lanech. Pohupoval jsem se nad mohutným vratným válcem zpěněné vody, který bouřil u paty skály ve velikosti nákladáku.

Na parkovišti u informačního střediska se běhal ledovec Nigardsbreen v pěkné dálce. I v dalekohledu jsem odhadoval rozlohu údolí se sráznými svahy kolem patnácti kilometrů. Než jsem odbočil k honosné stavbě ze skla a dřeva, všimnul jsem si ale, že úzká silnička pokračuje dál. V dalekohledu jsem uviděl také vracející auto.

Do budovy s vysokou prohnutou střechou, symbolizující sevřený ledovcový splaz mezi skalními věžemi, jsem nakoukl jen krátce. Růtce jsem koupil pohled, protože v těchto místech nebyla. Zaujala mě též informace z historie ledovce, že v osmnáctém století dosahoval skoro až sem. Pod stropem Ledové katedrály, jak bylo

informační středisko pojmenované, visely jako atrakce panáci navlečení v horolezecké výstroji.

Na silniče uprostřed údolí mě zastavila spuštěná závora. Vedle stál srubový domek s informační cedulí, kde jsem si v angličtině přečetl, že se za průjezd platí 25 korun v norské měně. V přihrádce z plexiskla byly obálky, kam se peníze měly vložit, na obálku napsat číslo auta a pak jí vhodit do kaslíku ve tvaru poštovní schránky. Dobrý systém, který ušetří pracovní sílu. Aspoň v Norsku. V Česku by se závora zdvihala bez zaplacení a kasu by někdo urval i s penězi. Schválně neřeknu, jestli u ledovcového jezera to potom kontrolují.

Na odstavném parkovišti jsem zašoupl auto mezi řadu ostatních. Bylo jich tu požehnaně, turistický provoz prořídne teprve po víkendu. Ledovcový splaz Nigardsbreen hrbil čelo na skalní plotně nad jezerem, které u parkoviště začínalo. I bez dalekohledu bylo vidět, že ledový jazyk plazící z velké bílé planiny je pořádný macek. V dalekohledu jsem pak zaznamenal nad čelní stěnou zatočenou šňůrku malých bodů. Na parkovišti zrovna zastavily dva mikrobusey a mládežnická parta kluků a holek si rozebírala na zemi naházenou hromadu cepínů a maček. Kolik si účtuje horolezecký průvodce za vstup na ledovec, jsem nevěděl, ale kolektivní uvázání na laně mě nelákalo.

Stezka kolem jezera byla dlouhá čtyři kilometry. Nebyla to žádná procházka po lázeňské promenádě. Proto většina turistů, včetně ledochodců, volila pohodlnou lodní cestu po jezeře ve velkém modrém člunu. Mně bahniska z nesčetných delt potůčků, které pryšely ze skalních srázů vysoko nad hlavou, nevadila. Ani suť ledovcových morén, porostlá břízkami. Nemusel jsem aspoň každou chvíli dýchat někomu na záda a stát frontu při výšvihu na uhlazené kamenné desky od dávného zalednění. To současné se už prezentovalo nafoukanou ledovou tříští a kusy ledu u jezerního břehu.

Polední slunce vykouklo z mraků a ledovcové čelo, zkrabacené záhyby a trhlinami, se roztřpytilo všemi odstíny bílé a modré. Nejhlubší modř se ztrácela pod klenbou ledové jeskyně, z které se valila ledovcová řeka přes kaskády skalních prahů do jezera. Stál jsem ohromený před bezpečnostními řetězy, uzavírající rizikový prostor před padesátimetrovými lesklými stěnami. Bylo cítit, jak teplota poklesla o desítku stupňů z té gigantické masy ledovcového splazu, který má šířku skoro 400 metrů.

Wikimedia Commons

Zvedl jsem dalekohled a propátrával hlubinu jeskyně. Najednou se z klenby odtrhnul ledový blok, ozvalo se hromové zadunění a už se řekou valí s nárazy o dno roztříštěné bílé balvany. Norská manželská dvojice, stojící vedle, se na sebe významně podívala. Pak jsme se všichni tři na sebe usmáli, že jsme byli při tom.

U ledovce jsem strávil víc než hodinu. Přírodní výtvar byl skutečně impozantní. Když jsem byl ve svetru a lesácké bundě řádně prokřehlý od ledových závanů, vzal jsem to kolem jezera fofrem nazpátek. V autě jsem si ohřál včerejší knedlík s uzeným a zíral na španělské turistky, které vytančily z autokaru na vysokých podpatcích.

Než jsem sjel dolů údolím Jostedal, odbočil jsem ještě do jeho horní partie, kam se dalo autem vyjet. Asfaltovou silnici vystříдалa úzká štěrková cesta, která se vyhoupla z údolního dolíku do skalních srázů a rozlehlých suťovišť. Ponurou scénérii oživovaly dva kratší splazy, zakotvené v mohutných kotlinách. Přetékały z okraje ledové pustiny a ronily stříbrné stružky vodopádů do kamenného prázdna. V horské opuštěnosti jsem dojel k náhornímu jezeru, jehož hráz z velkých balvanů museli nasypat jedině trollové.

Horskou nadmořskou výšku vystříдалa zelenavá hladina Lustrafjordu. Je to jeden z úzkých jazyků Sognefjordu, odkud silnice